

БАРЛІТ А. Ю.

студент Запорізького національного університету, м. Запоріжжя, Україна

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ШЛЮБНОДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ ТА ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Події Революції гідності засвідчили незворотне прагнення Українського народу до побудови правової та демократичної держави, в якій гарантуються та забезпечуються права і свободи людини [1]. Проголосивши проєвропейський напрям розвитку держави, Україна стає частиною міжнародних інтеграційних процесів, в яких юристи відіграють важливу роль, намагаючись знайти загальні принципи європейського договірного права, концентруючи увагу на загальних, універсальних принципах приватного права, що дають можливість поглибити європейську інтеграцію [2].

Регулювання особистих немайнових та майнових прав і обов'язків подружжя, підстави виникнення, зміст особистих немайнових і майнових прав у сфері сімейного права здійснюється Сімейним кодексом України [3].

Одним з основних питань у сфері сімейного права є важливість чіткого врегулювання шлюбу та подібних відносин законом, а також надання подружжю можливості врегулювати деякі питання самостійно, без втручання законодавця, тобто договором [4].

Шлюбний договір може розглядатися як згода наречених або подружжя щодо встановлення майнових прав та обов'язків подружжя, пов'язаних з укладенням шлюбу, його існуванням та припиненням [5].

Інститут шлюбного договору давно існує і успішно застосовується в країнах західної Європи та США. Перша згадка про ктубу – єврейський шлюбний договір, датується двома тисячами років назад [6].

Що стосується сучасної України, то вперше інститут шлюбного договору був закріплений на законодавчому рівні 23 червня 1992 року, коли Верховна Рада України прийняла Закон «Про внесення змін і доповнень до Кодексу про шлюб і сім'ю України» [7].

Як вже зазначалось, питання шлюбного договору регулюються главою 10 Сімейного кодексу України. Сімейний кодекс України врегульовує такі питання як зміст, форму, строк шлюбного договору. Крім того, визначає правовий режим майна, право на утримання, зміну умов, розірвання або визнання шлюбного договору недійсним.

Найважливішою особливістю шлюбного договору є те, що ним майнові права й обов'язки подружжя може бути визначено інакше, ніж це передбачено загальними правилами сімейного законодавства [8].

Однак ті умови шлюбного контракту, які всупереч волі будь-кого з подружжя погіршують його становище порівняно із законодавством України, не можуть бути визнані дійсними, так само як і шлюбний контракт, укладений без додержання порядку, встановленого законодавством України [9].

Згідно статті 102 Сімейного кодексу України, на вимогу одного з подружжя шлюбний договір може бути розірваний за рішенням суду з підстав, що мають істотне значення, зокрема в разі неможливості його виконання [3].

При розірванні шлюбного договору судом зобов'язання сторін припиняються з моменту вступу в законну силу рішення суду.

Дія шлюбного договору припиняється з моменту припинення шлюбу. В даному випадку немає необхідності у розірванні шлюбного договору, оскільки його умови автоматично припиняють діяти [10].

Відповідно до статті 103 Сімейного кодексу України, шлюбний договір на вимогу одного з подружжя або іншої особи, права та інтереси якої цим договором порушені, може бути визнаний недійсним за рішенням суду з підстав, встановлених Цивільним кодексом України [2].

Шлюбний договір також може визнаватися недійсним, якщо не дотримано законодавчої вимоги щодо його форми, або його зміст суперечить положенням українського законодавства та моральним засадам суспільства. [10].

Розглянемо правове закріплення і регулювання інституту шлюбного договору в законодавстві деяких інших зарубіжних країн. Зокрема, Австралії, Канади, Англії, Уельсі, Франції та США.

Шлюбні договори, відомі як «обов'язкові фінансові угоди», вперше вступили в законну силу в Австралії в 2000 році з введенням в дію поправки до Закону про сімейне право. Така угода обов'язково має бути в письмовій формі та підписана обома сторонами; одна сторона має отримати оригінал, в той час як інша – копію. Також, має обов'язково бути вказаний розмір подружнього

утримання. Обидві сторони мають отримати незалежну юридичну консультацію і додати сертифікат незалежного адвоката для підтвердження.

Шлюбні договори підлягають виконанню і в Канаді. Раніше, суди в Онтаріо та інших провінціях Канади, вважали що шлюбні контракти суперечать державній політиці і не мають законної сили, але Закон про сім'ю 1978 року уповноважив шлюбні контракти [8].

Угоди повинні бути в письмовій формі, підписані сторонами і свідками. Вони можуть регулювати широке коло питань, включаючи право власності, поділ майна, зобов'язальне право та будь-які інші питання.

Навіть зараз коли інститут шлюбного договору закріплений на законодавчому рівні в Канаді, канадські суди можуть змінювати або навіть ігнорувати угоди в деяких випадках.

Правова ситуація в Англії й Уельсі, щодо шлюбного договору, є досить складною і нестабільною. Шлюбний договір не є обов'язковим елементом для винесення рішення англійськими судами. Але, тим не менш, сторони можуть очікувати, що суд все ж таки буде керуватися положеннями такого договору якщо він відображає вільну і свідому згоду обох сторін.

Інститут шлюбного договору у Франції регулюється Цивільним кодексом Франції.

Шлюбні договори дозволені у французькому законодавстві, але сторони мають обмежену свободу щодо форми договору і положень, які він може містити [11].

У США до 1990х років, суди у багатьох штатів не визнавали законної сили за шлюбними договорами. Зараз суди стали більш відкритими до угод.

Питання щодо визнання, укладення і форми шлюбних договорів є правомочністю окремих штатів, а не федерального закону. Більше половини штатів прийняли законодавчий акт, відомий як Акт Єдиного Шлюбного Договору (Uniform Premarital Agreement Act (UPAA)). Деякі положення цього акту були змінені для відображення цілей і пріоритетів кожного штату окремо.

Висновки. Розглянувши правове закріплення і регулювання інституту шлюбного договору в законодавстві України та деяких інших зарубіжних країн, ми наголошуємо на тому, що шлюбний договір викликає значний інтерес та чимало запитань як у юристів, так і осіб, які бажають укласти такий договір.

Слід зазначити, що в іноземних державах, на відміну від нашої країни, шлюбні договори давно стали звичним явищем і забезпечують цивілізовані відносини в сім'ї. Тому, розглядаючи питання правового регулювання шлюбного договору в Україні, врахування позитивного зарубіжного досвіду є цілком логічним та обґрунтованим.

Список використаних джерел:

1. Національна стратегія у сфері прав людини: Указ Президента України від 25.08.2015 № 501/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/501/2015>

2. Хобор Р. Б. Шлюбний договір як регулятор майнових відносин подружжя за законодавством Франції / Р. Б. Хобор // Прикарпатський юридичний вісник. 2015. Вип. 3. С. 8689. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pjuv_2015_3_18

3. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/294714>

4. Липець Л.В. Врегулювання шлюбних та подібних відносин законом та договором: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юридичних наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Л.В. Липець. 2009.- 20 с.

5. Сімейне право України: підручник / за заг. ред. В.І. Борисової та Л.М.Баранової. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 264 с.

6. The History of the Prenuptial [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ehow.com/about_5329992_historyprenuptial.html – Назва з екрана

7. Про внесення змін і доповнень до Кодексу про шлюб та сім'ю Української РСР: Закон України від 23.06.1992 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/248812>.

8. Олійник О. С. Шлюбний договір: порівняльно правовий аналіз законодавства різних правових систем: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юридичних наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / О.С. Олійник. 2004.- 20 с.

9. Шлюбний договір [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/4500>

10. Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України. Судова практика з питань сімейних стосунків [текст] Станом на 1 вересня 2015 р. / Булеца С. Б., Іванов Ю. Ф., Ієвіня О. В., та ін. – К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2015. – 480 с.

11. International Family Law [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.internationaldivorce.com/prenuptialagreements.htm> – Назва з екрана